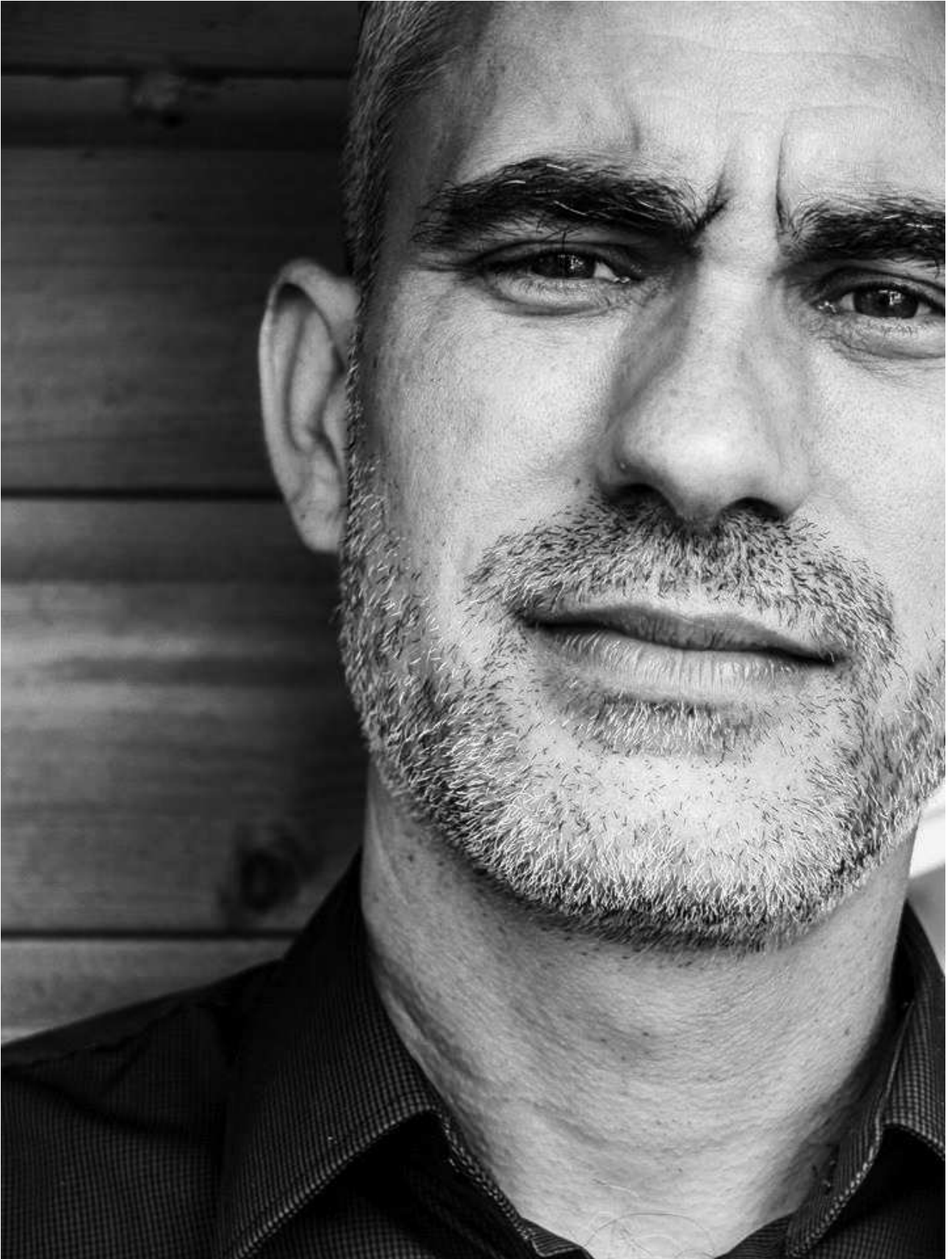

AFGHAAN

Benne van der Velde

Uitgeverij Brave New Books

Benne van der Velde (1974) studeerde naar eigen zeggen veel te kort *'Writing for Performance'* aan de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht, bestierde een tweedehands boekwinkel, gaf workshops poëzie en poetryslam op middelbare scholen en o.a. bij De Kunstbende, en hij was als redactielid betrokken bij de literaire tijdschriften *Op Ruwe Planken*, *Renaissance* en *Krakatau*.

Benne dichtte, slamde en rapte zich jarenlang het hele land door (o.a. op *Lowlands*, een *NK Slam*, bij *De Wintertuin* en op *De Parade*) en won zo poetryslams in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Leiden, Den Bosch, Eindhoven, Nijmegen, Boxtel en Leuven.

Naast poëzie schrijft hij graag sci-fi en fantasy, met als gevolg ten tijde van het verschijnen van 'Afghaan' publicaties in *SFTerra*, *Fantastische vertellingen*, *The Flying Dutch*, de *Ganymedesbloemlezing editie 2016* en op www.fantasize.nl

Aan toneelteksten deed hij ook; een ridderspektakelstuk (*i.s.m. Hiekeliën van den Herik*) werd o.a. in *Het Archeon*, tijdens *De Kasteeldagen* en op een *Elfia-fantasyfair* gespeeld. 1-akters van zijn hand deden mee aan het *RVA 1-akterfestival*, het *Larenkampfestival* en werden gelezen bij *Perdu*.

Voor andere projecten werkte de dichter samen met o.a. *Het Rotterdams Jongeren Symfonie Orkest* en *Art Rocks* (De Grote prijs van... i.s.m. museum Boijmans van Beuningen.) Van 2008 t/m 2010 was Benne als bezoldigd stadsdichter in dienst van de gemeente Vlaardingen en hij is lid van kunstenaarscollectief *Het Ongeboren Idee*. Hij organiseerde en/of presenteerde meerdere poëziepodia en zijn gedichten werden in verschillende literaire tijdschriften en bloemlezingen gepubliceerd. *'Afghaan'* is zijn prozadebuut.

www.bennevandervelde.nl

www.deschrijverscentrale.nl/auteurs/12451

“I used to smoke marijuana. But I’ll tell you something: I would only smoke it in the late evening. Oh, occasionally the early evening, but usually the late evening – or the mid-evening. Just the early evening, mid-evening and late evening. Occasionally, early afternoon, early mid-afternoon, or perhaps the late mid-afternoon. Oh, sometimes the early-mid-late-early-morning...But never at dusk.” – Steve Martin

“When I was a kid I inhaled frequently. That was the point.” – Barack Obama

“Het voordeel van weed roken was dat ik me niet meer verveelde als ik verder niets deed. Het nadeel is dat ik me niet verveelde als ik niets deed.” – Anoniem

Iedere gelijkenis met bestaande personen en/of gebeurtenissen berust op louter moedwil. De opvattingen van de personages kunnen de schrijver persoonlijk worden aangerekend.

Uitgeverij Brave New Books

ISBN 9789402169669

Foto auteur Martijn van Dijk

Copyright Benne van der Velde 2017

www.home.bravenewbooks.nl

Voor wie dan ook
en Kees Vredenburgt.
Rust zacht, maatje.

Chef

Ik kan me de volgende scene nog helder voor de geest halen, en dat is op zich al een hele prestatie. Softdrugs staan er nu eenmaal niet om bekend dat ze het geheugen helpen activeren. Ik denk dat het adrenalinegehalte ter plaatse een grote rol gespeeld heeft, want achteraf was ik meteen weer nuchter. En dan had ik ook nog een harddrug gebruikt. Toch zeker een glas of tien.

Het was op een vrijdagavond begin 2006 toen ik mijn hernieuwde stamkroeg 'Het Steegje' in het centrum van Vlaardingen na een roerend, ietwat wankel afscheid verliet. Mijn even hernieuwde, locale beste vrienden drukten me op het hart om toch vooral niet meer naar buiten de stad te verhuizen, al had het maar een jaar geduurd. Ik kwam toch wel terug, dat zag je maar weer.

Tegen zoveel vriendschapsbetuigingen zijn weinigen nuchter al bestand. Dat ik de meesten van hen in die anderhalf jaar buiten Vlaardingen niet eenmaal als gast heb mogen ontvangen, deed er niet meer toe. Zo gaan die dingen. Je moet het plannen, zoiets, het is niet dat je zo even aanschiet. En dan moet iedereen ook nog kunnen. Het is wel leuker als je met zijn allen gaat, natuurlijk. Voor minder dan een feestje doe je het niet, dat is zonde. Het is toch twee uur reizen, minimaal. Als alles meezit.

Vervuld van deze verzachtende omstandigheden wandelde ik met onvaste tred over de Hoogstraat. Het miezerde licht. De oudste winkelstraat van deze haringstad was verder verlaten. God wat had ik die winkeltjes gemist. Niet dat ik in de meeste ervan ooit binnen was geweest, maar ik had ze toch gemist. De helft stond leeg, maar zelfs die lege winkelpanden hadden iets vertrouwds. Aan het einde van de straat, bij de molen op de dijk, die goeie ouwe molen, lag de koffiешop waar ik de week ervoor was aangenomen. Ik had horeca-ervaring genoeg en was toen zelf al elf jaar een stoner, dus met de productkennis zat het ook wel goed. Ik was volgens Wilco, de eigenaar, precies op het goede moment komen informeren naar werk. Net voor ik dat deed was er een plek vrijgekomen, en ook al had hij meerdere gegadigden, ik had

duidelijk de beste papieren. Plus ik was een vertrouwd gezicht, één van de oudere garde en hij wilde me daarom wel een kans geven. Dat mijn vader op dat moment wethouder van sport en cultuur was, was ongetwijfeld een leuke bonus.

Ik had er op het moment van mijn sentimentele, onvaste wandeling twee diensten opzitten en het werk beviel me prima. Alleen al het feit dat ik geen dronken eikels meer hoefde te bedienen, stemde me innig dankbaar. Drank maakte meer kapot dan een jointje kon helen, Szo wasz het maarr neT! Hic.

Ik trok mijn blik los van de grond voor me en schrok. Voor me, zo'n honderd meter, kwam een groepje gasten me tegemoet zoals zo een groep volgens mij instinctief geneigd is te doen, d.w.z. verspreid over de breedte van de winkelstraat, een stukje bij elkaar vandaan, en muisstil. Ze slopen meer dan ze slenterden, waren klein van stuk en jong genoeg om onderling nog van alles te moeten bewijzen. Fuck, had ik dat? Ik trok mijn capuchon wat verder over mijn hoofd en mijn handen in de zakken van mijn zwarte hooligan trui. Ik keek recht voor me uit en probeerde er toch wat stabiel uit te zien dan ik me voelde. Tussen hen en mezelf in was trouwens geen zijsteeg meer voor handen. Vooruit dacht ik, kome wat komt. En daar kwamen ze. Terwijl ik ze in de paar seconden van het elkaar passeren duidelijk niet aankeek, voelde ik dat er een paar waren die mij duidelijk wel opnamen. Nog een paar passen stilte en het was voorbij, ik was voorbij en het zou-

“Wallah! Kijk nou!”

Kut. Het was inderdaad voorbij. Half in paniek keek ik omhoog, recht in het gezicht van een mij compleet vreemde, die in plaats van de verwachte agressie joviaal zijn hand uitstak...

“Chef! Wallah, alles goed?”

Nee. Ik had geen flauw idee, maar hervond mijn uiterlijke kalmte, ondanks dat vier paar andere ogen me nog aan het opmeten waren.

“Goed genoeg, dank je, en met jou?”. Het kwam er rustig en zelfverzekerd uit, hun Allah zij dank... Het leek wel of er een zucht van opluchting uit de winkelpanden zelf opsteeg. Maar wie was deze ene dan?

“Chef, ben je er morgen? Dan kom ik ff die twee euro brengen, okay?”

... Natuurlijk. Ik had deze jongen twee euro voorgeschoten voor een halfje weed. Nu zag ik het. Nu zuchtten ook de lege panden mee.

“Joh, dat komt wel een keer, maak je niet dik”.

Mijn nieuwe goede vriend was geroerd. De vrienden van mijn nieuwe goede vriend knikten, als ware er een bestand gesloten na honderd jaar van bloedige strijd en na een ferme handdruk en de belofte dat hij die week daarop zeker langs zou komen, hervond de groep zich ook weer en vervolgde sluipend zijn weg, mij met een steeds groter wordende grijns achterlatend. Ik bedacht me dat ik best wel eens heel snel aan deze status zou kunnen wennen.

En ik moet bekennen, zo ging het ook.

Afghaan

De Spiegel is één van de laatste koffieshops waar de deur, als het warm is in die vaak zo grote, heldere buitenwereld, letterlijk nog openstaat voor iedereen boven de achttien die, voor welke reden dan ook, stoned en/of high wil worden. Wij doen niet aan pasjes of lidmaatschappen. Zolang je je maar kunt legitimeren als zijnde ouder dan 18.

Wat ik van mijn klanten hoor is dat het bij ons lekker chillen is. Niet in geringe mate vanwege het licht, dat, mits buiten ruim voorradig, door het grote voor- en achterraam naar binnen schijnt, waar het op gedoseerde wijze wordt genoten. Soms is één goedgemikte straal al voldoende om het bestaan van een hogere, goedgezinde macht even logisch te laten lijken. Volgens mij zijn stoners geen badderaars. Als het bewolkt is, of erger, avond, dan hebben we nog goedgekozen spots aan de muren hangen, die ook geloof bevestigen. Het geloof in een rookbare wereld. Waar bouwen nog één laatste jointje betreft en ik, je barman, ook mede door mijn muziekkeuze maak dat je wilt blijven. Ik draai zelf al een tijdje geen joints meer, sowieso nooit onder het werk, nooit gedaan ook, maar qua muziek voor de rest van alles. Van Charles Aznavour tot Michael Jackson, via Ramses Shaffy en Boudewijn de Groot naar INXS en Crowded House. Klassiekers, daar gaat het me om, om wat muziekgeschiedenis door die stonede strotjes te proppen. Het wordt gelukkig grotendeels gewaardeerd, en zo hoor ik die oude hits zelf ook nog regelmatig.

Voor de rest draait iedereen om de nieuwe, ruime bar heen, waar je om twee zijden aan kunt zitten, vier a vijf man per kant. Een enorme verbetering ten opzichte van de situatie voor De Grote Verbouwing van eind vorig jaar. Toen stond de bar helemaal achter in de zaak, tegen de achterwand. De oude pooltafel in het midden van de zaak en bij het raam, naast de ingang, een grote tafel met zes stoelen. Het is een smalle koffieshop, en om bij de bar te komen, moesten de klanten langs de pooltafel, wat

gelukkig zelden voor wat wrevel zorgde. Maar zelden is natuurlijk al teveel voor een plek waar minder dan totaal gemak niet meer dient. We blijven natuurlijk wel Hollanders, al dan niet nuchter. Nu staat dezelfde oude pooltafel achterin, in de hoek achter een photoplay en in het midden de bar. Als je binnenkomt, is de zijde van de bar waar je tegen aanloopt de afhaalkant, en ik zie er echt van alles binnenkomen om in hun behoefte voorzien te worden. Nog een reden dat mijn shoppie als een fijne wordt beschouwd; we doen als team ons best om de sfeer goed te houden. Dat heeft in de loop der daapse jaren zijn effect gehad en behouden. Van alles wat er binnen komt, blijft er ook weer van alles binnen zitten. Rasta's, skaters, skins, huismoeders die voordat hun grut uit school komt nog even een, eh, bakkie komen doen, marokkaantjes, turkies, hoolies, alto's, kantoorklerken en oude hippies, noem het en ik voorzie ze van drugs. Misschien komt het deels door een gedeelde behoefte, maar niemand kijkt bij ons iemand anders weg. Ik heb het in één van mijn diensten in ieder geval tot nu toe nog niet meegemaakt en daar ben ik eigenlijk wel trots op. Dat is in een hoop andere shops wel anders. Mijn shoppie is Nederland in het klein en mijn clientèle een afspiegeling van haar bevolking. Niet zozeer geïntegreerd als wel vreedzaam naast elkaar. Dat kan, zo blijkt. Kwestie van een grote gemene deler roken. En barpersoneel dat hun vak verstaat. Ze zouden politici moeten werven onder succesvolle café-eigenaars die zelf achter de bar van hun toko hebben gestaan. Horecadieren met managementskills, in tegenstelling tot de Balkenende's onder ons. Fantastisch in staat de boel te runnen, maar je zou hem nog geen bierglas laten spoelen.

Nu is het natuurlijk niet álles koek en ei in de shop, op dit moment bijvoorbeeld is het zelfs geen gevulde koek of paprika chips. Voor De Verbouwing hadden we een enorme snoepautomaat staan, die afdoende voldeed in gevallen van vreetkicks, welke onder beginnende, vaak jonge stoners nog regelmatig voorkomt. Net als lachkicks trouwens. Het nadeel van deze machine was echter dat we hem zelf moesten bijvullen, zodat we om de zoveel tijd dozen vol vreetwerk weg konden gooien wegens teveel ingeslagen of plotseling niet meer in trek. Niet dat ik zelf bijvulde, dat

deed de bedrijfsleidster. Hetgeen niets afdeed aan de chaos in het magazijn door alle soorten snoep en chips die we op voorraad hadden. Maarja, er wordt nu wel geklaagd dat er niets is voor de spontane trek. Dat we tosti's verkopen, is allang geen schamele troost meer. Als er letterlijk niets is, is iets al heel wat, maar als er al maanden maar één specifiek is, had er net zo goed niets kunnen zijn. Mijn klanten hebben daarom gelijk. Ik geef ze dan ook volmondig gelijk. Niet dat dat trek wegneemt, maar het biedt me wel de mogelijkheid ze te vragen of ze dan wellicht nog iets te drinken willen. Chocomel bijvoorbeeld, of een Looza, dat vult ook. Handel is tenslotte handel.

Een ander punt van kritiek betreft onze afwasmachine. Die is stuk. Al maanden. Nu vind ik het niet erg om natte, gladde handen te krijgen, in de oude bar zat een wastafel en dat ging prima. Maar als je er één hebt staan moet hij het ook doen, of in ieder geval snel weer. Maarja, misschien vraag ik simpelweg te veel, zo gaat het ook en zolang als het zo ook gaat, gaat 'ie blijkbaar goed. Stoners voor én achter de bar, say no more. Mooi ander voorbeeld daarvan is een goede vriend van mij, bij wie het licht in het toilet dik een jaar geleden stuk ging. Hij heeft toen van zijn werk een bouwlamp meegenomen en die in de gang gezet, richting toilet. Zo zag je door het felle licht door het toiletraampje net genoeg als je moest poepen, of in ieder geval hoeveel je afveegde. Laatst, ik denk een maand geleden, was ik weer eens bij hem op visite en na vier koppen koffie moest ik naar de wc. De bouwlamp deed nog steeds dienst. En als het nou onwil was, maar dat is het ook niet. Het is een simpelweg niet stilstaan bij het euvel, tot je er weer mee geconfronteerd wordt. Om het direct daarna weer te vergeten. Zo had ik zelf in een vorig huis twee jaar lang een kapotte verlichting op de overloop, boven op zolder. Kwestie van een lampje indraaien als ik er langs kwam. Wat elke dag gebeurde, want ik sliep op die zolder. Ik denk al met al dat ik nog wel een tijdje het blauwe teiltje vul, om zo te zorgen voor voldoende schone theeglazen en cappuccinokopjes. Het zij zo.

Voor de rest heb ik bijzonder weinig te klagen over mijn werk, eigenlijk. Voor zover ik me kan herinneren. Ik heb leuke collega's, waar van één ronduit lekker en van haar

heb ik heel even mogen proeven ook nog. Mijn werktijden zijn prima en ik ontmoet interessante mensen, die ieder op zich al een volledige roman in zich dragen. Zo is er één, een meervoudige Afghanistan veteraan, John, die ik in het bijzonder wil noemen. John is een grote, joviale kerel, die, als hij niet voor colonnes uit naar bembommen zoekt vaak in het weekend een potje komt poolen. Iedereen hier weet wat hij voor zijn beroep doet, bijna niemand daar weet wat hij in het weekend hier doet. Dat hij het in het weekend bij mij in de shop zoekt. Zijn ex zit ook vaak aan de bar, als hij er niet is en het is een leuke meid, die moeite doet om er steeds voor iedereen een leuke avond van te maken. Dat hoeft niet, ik bedoel, als je ergens geen moeite zou moeten hoeven doen, is dat in een koffieshop, dus haar pogingen worden extra op prijs gesteld. Maar ze is dankzij haar status van ex van John, ondanks haar leuke hoofdje en dito lijf, onaanraakbaar. Geen haar op hun hoofd die eraan denkt, want ondanks zijn joviale voorkomen, prettig in het gehoor liggende stem en door de joint ogenschijnlijk layback attitude is er iets aan John waardoor je er toch voor wil zorgen aan zijn goede kant te blijven. En aangezien hij niet over zijn ex praat, praten maar weinig klanten met haar. Omdat ik geen haar op mijn hoofd heb en haar onder andere omstandigheden best zou willen én er zowat in mijn contract staat dat ik met dames aan de bar moet sjanzen, praten zij en ik wel. We flirtten zelfs een beetje. Misschien komt dit juist door de dieperliggende, bijna onvoelbare dreiging die zij zo pijnlijk bewust voor ons allen met zich meedraagt. Maar zoals ik al zei, het staat bijna in mijn contract en als barman van dienst geniet ik toch een soort van beschermde status. Een status die me overigens al vaker redde uit al dan niet terechte jaloeerse situaties. John ziet er in ieder geval volgens mij geen kwaad in, ik hoor hem er ooit over, terwijl ze nog in één huis wonen en ik ijdel genoeg ben om te willen geloven dat ik wel eens ter sprake kom als de shop in het algemeen ter tafel komt.

Één keer zag ik John veranderen, één keer zag ik iets naar de oppervlakte komen waar ik van schrok, omdat het even, heel even een stuk kouder leek te worden. Ik kreeg in ieder geval spontaan de rillingen. Een onderwerp op die bewuste avond betrof oorlogen in het algemeen en vredesmissies in het bijzonder. Een gesprek dat al

snel verwerd tot een monoloog, daar zorgden de vaste klanten voor, zich bewust van het precaire onderwerp, of liever, de aanwezigheid van John. Het één, de oorlog, voerden we in Afghanistan, terwijl we het iets ander noemden, zo betoog een vreemde klant vurig. John stopte met aanleggen voor een poolstoot en keek naar buiten. Dat dit eigenlijk ook betekende, zo ging de zalig onwetende verder, als we consequent waren het woord veteraan in het geval van de jongens en meiden die in Afghanistan dienden eigenlijk een onterechte was. John draaide zich op dat moment om en keek de jongeman die dit gezegd had van opzij aan. Hij keek niet eng, of boos, of zelfs verdrietig. Hij keek op een manier die ik achteraf het beste kan omschrijven als leeg. Die gevoelloze blik is de engste die ik in tijden heb gezien. Het duurde heel kort, maar veel te lang, en toen de spreker bijval zocht voor zijn niet eens onlogische gedachtegang, ving hij zo openlijk bot bot dat hij onverrichterzake maar een potje ging photoplayen, duidelijk in de war van het complete gebrek aan verdere bevestiging van zijn aanwezigheid. Om bij de photoplay te komen, moest hij langs John. John had hem echter in de tussentijd gewogen en volgens mij gewoon simpelweg te licht bevonden en maakte dan ook vriendelijk glimlachend ruimte. De collectieve zucht die door de zaak ging, deed meer in tien seconden dan de kapotte airco in uren had kunnen doen. Want oh ja, die is ook nog kapot? Maarja, zo blijven die dingen. Bij ons wel.

Toverhazelaar

“Poëzie. 't is maar aanstellerij. Dat hoor je vaak. Maar dan, wat is een mens zonder aanstellerij? Een dooie wandelstok, en geen toverhazelaar”

-Gerrit Komrij-

De shop zal als rode draad in dit manuscript fungeren, dat sowieso. Zo een insiderblik is er volgens mij nog niet. Komt mooi uit! Daar doorheen vlecht ik dan meer persoonlijk inzichtelijke wederwaardigheden, waaronder als eerste deze:

dat de poëzie d.m.v. optredens en workshops mijn andere bron van inkomsten is, maakt bovenstaande quote van onze eerste dichter des vaderlands des te mooier. Ik heb er namelijk één thuis staan, zo een toverhazelaar. En toverachtig is ook echt het enige woord dat er recht aan doet. Plus dat het ook nog eens simpelweg een belachelijk mooi eind hout is. Ongeveer 1 meter 80 lang, rank van lijf en kleine knoestjes van leden. Ze loopt van smal aan de voet naar op natuurlijke wijze gaandeweg iets voller tot een elegante doch krachtig uitziende knop bovenaan. Op mijn schouderhoogte zit een natuurlijke draai in het hout van driehonderd zestig graden. Een vanzelfsprekende plek om haar vast te houden. Toen ik haar vond, zat er versteende klimop om haar voet, waar je nu nog de afdruk van kunt zien. Volgens mij liep dat door naar boven, waar het haar in haar groei omknelde en zo langzaam het handvat in haar jonge, vochtige hout dwong.

Nu het hout tot heel hard maar toch opvallend soepel opgedroogd is, is haar leeftijd het moeilijkste om vast te stellen. Haar vorm en gratie duiden op en top vrouwelijk en verleidelijk, maar daar hoeft een vrouw geen 18 voor te blijven. De natuurlijke kracht die ze zo duidelijk uitstraalt in combinatie met een aantal littekens in de vorm van de hierboven al genoemde knoesten waar ze ooit haar takken uitstreekte, duiden op een vol leven en een door ervaring gesterkte bezieling. Al zijn dat dan weer niet perse puur kenmerken van een hoge of vergevorderde leeftijd.